



T.C.  
YARGITAY  
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 1991/7  
Karar No: 1992/4  
Karar Tarihi: 10.04.1992

KISA KARAR LE GEREKÇEL KARAR ARASINDAKİ ÇELİKLİNİN  
MUTLAK BOZMA NEDEN OLMASI - HAKMİN ÇELİKLİ OLUP  
KALDIRIRKEN ÖNCEKİ KISA KARARLA BAĞLI OLMASIZIN VACİDAN  
KANAAAT NE GÖRE KARAR VEREBİLECEĞİ - USUL KAZANILMI HAK  
KURALININ İHLAL EDİLMESİ

ÖZET: Usul kuralları gereği hakim, yargılamayı bitirerek kısa kararını vermesiyle işi ten elini çekmiş olur ve karar Yargıtay'ca bozulmadıkça hakim davayı yeniden ele alarak göremez. Ne var ki bizatihi bu kısa karar, hiçbir taraf yararına usuli kazanılmış hak doğurmaz. Eğer usuli kazanılmış hak doğsaydı bu karara Yargıtay dahi dokunamazdı. Zira, usuli kazanılmış hak yerel mahkemeleri bağımsızlığı gibi Yargıtay'ı da bağlar. Kararlara karşı usuli kazanılmış hak ancak tarafların temyiz yoluna başvurmaları ile doğabilir. Bütün bu sebeplerle kısa kararlarla gerekçeli kararın çelişik olması mutlak bir bozma sebebidir ve bozmadan sonra hakimin önceki kısa kararlarla bağılı olmaksızın çelişikliği kaldırmak kaydıyla vicdani kanaatine göre karar verebilir.

(1086 S. K. m. 382, 388) (2004 S. K. m. 18, 97, 363)

Dava: Yargıtay 10. Hukuk Dairesi Üyesi Cahit Kadılar, kısa karara aykırı şekilde yazılmış gerekçeli kararın esasa girilmeden sırf bu çelişki nedeniyle bozulması gerekip gerekmediği konusunda 10. Hukuk Dairesi ile diğer daireler ve Hukuk Genel Kurulu kararları arasında aykırılık bulunduğunu ileri sürerek, bu aykırılığın içtihadı birleştirme yolu ile giderilmesini istemi; Birinci Başkanlık Kurulu'nca 17.10.1991 gün ve 51 sayılı kararlar arasında aykırılık bulunduğunu sonucuna varılarak konunun içtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu'nda görüşülmesine karar verilmiştir.

10 Nisan 1992 günü toplanan içtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu'nda raportör üyenin açıklamaları dinlenerek gerekçe görüşüldü:

Karar: Önce, kararlar arasında aykırılık bulunup bulunmadığı yönünde durulmuştur.

Hukuk Genel Kurulu'nun 1.2.1969 gün ve 776/74 sayılı kararında ilamın tefhim olunan karara uygun olması gerektiği; bunun kamu düzeni ile ilgili bulunduğunu belirtilerek karar, gerekçeli kararın kısa karara uygun bulunmaması sebebiyle bozulmuştur.

Hukuk Genel Kurulu'nun 30.9.1970 gün ve 847/464 sayılı kararında: Konu çabuk ve fazla Kanunu'nun 18, 97 ve 363. maddeleri uyarınca basit yargılama usulü açısından ele alınıp incelenerek tutanağa geçirilip tefhim edilen ilk kararın geçerli olduğu, sonradan dosyaya konulan kararın ise bir örnek niteliğindeki olması halinde, bu kararın tefhim olunan esas kararlarla çelişmesi halinde hukuki sonuç doğurmayacağı; hukuki devri taşımayan bu karar örneğindeki yanlışlıkların düzeltilmesini ilgili tarafın her zaman isteyebileceği belirtilmiştir.

Hukuk Genel Kurulu'nun 10.2.1988 gün, 520/89 sayılı kararı: Bu karara esas olan usulü durum böylelikle miştir: Yerel mahkeme 27.12.1984 günlü son oturumda itiraz



T.C.  
YARGITAY  
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 1991/7  
Karar No: 1992/4  
Karar Tarihi: 10.04.1992

etti i kısa kararda "Davanın kabulüne" karar vermi , gerekçeli kararda ise davayı reddetmi tir. Temyiz üzerine 2. Hukuk Dairesi kısa kararla gerekçeli kararın çeli ik olmasına de indikten sonra gerekçeli kararın tefhim edilen kısa karara uygun düzenlenmesinin zorunlu bulundu u gerekçesiyle kararı bozmu ; yerel mahkeme bozmaya uymu , ancak bu defa kısa kararda davanın reddine karar verdi ini açıklamı gerekçeli kararı da buna uygun olarak davanın reddi eklinde olu turmu tur. Temyiz üzerine 2. Hukuk Dairesi davanın kabulü do rultusunda gerekçeli karar düzenlenmesine ili kin bozma kararına uyuldu u halde davanın reddine karar verilmesinin usul ve yasaya aykırı oldu u gerekçesiyle kararı yeniden bozmu tur. Yerel mahkeme önceki kısa kararın maddi hataya dayandı ı; bu maddi hatayı düzeltmek amacıyla bozmaya uydu unu bozmadan sonra verdi i kısa kararla daha sonra yazılan gerekçeli kararın aynı do rultuda oldu u gerekçesiyle kararında direnmi tir. Hukuk Genel Kurulu, bozmaya uyulmakla, bozma kararında açıklanan biçimde ara tırma ve inceleme yapılma ve gene bozmada benimsenen hukuki esaslar uyarınca karar verilme konusunda taraflar yararına usuli kazanılmı hak do acak ını; ancak maddi hata halinde bu kuralın uygulanmayaca ını açıkladıktan sonra olayın özelli i itibariyle usuli kazanılmı hak do mayaca ını bu itibarla direnme kararı verilebilece ini belirtmi ; bozmadan sonra mahkemece öncekinden farklı yeni bir kısa karar olu turulduktan sonra mahkemece öncekinden farklı yeni bir kısa karar olu turulduktan sonra buna uygun gerekçeli karar olu turulmasını da usul ve yasaya uygun bulmu tur.

Birinci Hukuk Dairesi'nin 11.2.1988 gün, 11944/1415 sayılı; 24.2.1964 gün, 952/1008 sayılı; 2. Hukuk Dairesi'nin 12.12.1990 gün, 7840/12913 sayılı kararları Hukuk Genel Kurulu'nun yukarıda açıklanan 1.2.1969 günlü kararı do rultusundadır.

Üçüncü Hukuk Dairesi 27.9.1973 gün ve 4007/4016 sayılı kararında Hukuk Genel Kurulu'nun 1.2.1969 günlü kararındaki esası benimsemi ancak bunun yanında mahkemece yapılacak i i de göstererek gerekçeli kararın duru ma tutana ına yazılı kısa karar uygun olarak düzenlenip taraflara tebli edilmesi gere ine de inmi tir.

Dördüncü Hukuk Dairesi'nin 28.4.1986 gün ve 3054/3674 sayılı kararında gerekçeli kararın tefhim olunan kısa karara uygun olarak yazılmamı bulunması bozma sebebi sayılmı ve aynen u husus eklenmi tir: "Mahkemece yapılacak i , tefhim olunan kısa karara göre ve ona uygun olarak yazılacak gerekçeli kararın taraflara tebli ve bu karara kar ı kanun yoluna ba vurulması halinde dosyayı di er temyiz itirazlarıyla birlikte incelenmek üzere Yargıtay'a göndermekten ibarettir". 4. Hukuk Dairesi'nin 24.12.1987 gün ve 7427/9508 sayılı kararı da aynı do rultudadır.

Altıncı Hukuk Dairesi'nin 12.1.1962 gün ve 7638/149 sayılı kararında "Mahkemenin son muhakeme celsesinde tarafların yüzlerine kar ı tefhim etti i kararla sonradan yazdı ı gerekçeli karar birbirine uymamaktadır. Halbuki gerekçeli kararın kısa karara uygun ekilde yazılması iktiza eder" gerekçesiyle bozma kararı verilmi tir.

Yedinci Hukuk Dairesi'nin 23.2.1976 gün ve 1732/2863 sayılı kararı Hukuk Genel Kurulu'nun 1.2.1969 günlü kararı do rultusundadır.



T.C.  
YARGITAY  
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 1991/7  
Karar No: 1992/4  
Karar Tarihi: 10.04.1992

Sekizinci Hukuk Dairesi'nin 16.3.1987 gün ve 2760/2830 sayılı ve 20.2.1989 gün, 1425/1666 sayılı kararlarında kısa karara aykırı gerekçeli karar tesis edilmesinin bozma sebebi olu turaca ına de inilmi tir.

Dokuzuncu Hukuk Dairesi'nin 21.11.1991 gün ve 10137/14580 sayılı kararında "..kısa kararla gerekçeli karar farklıdır. Bu ekilde hüküm tesisi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmi tir" denilmekle yenitinlimi tir.

Onuncu Hukuk Dairesi'nin 18.11.1986 gün ve 5997/6166 sayı ve 9.3.1987 gün, 1239/1283 sayılı kararlarında tefhim olunan kararda davanın reddine; gerekçeli kararda ise davanın kabulüne karar verilmesinin hükmün bozulmasını gerektirebilece i de dü ünülebilirse de denildikten sonra dava ekonomisi ve uyu mazlıkların en kısa yoldan ve en az masrafla çözümlenmesi ilkesi dikkate alınarak hükmün sırf bu çeli ki nedeniyle bozulmaması gerekti i esası benimsenerek temyiz itirazları incelenerek i in esasına girilmi tir.

Onuncu Hukuk Dairesi'nin 5.5.1987 gün ve 1652/2732 sayılı kararında, kısa kararda davanın kabulüne, gerekçeli kararda ise davalılardan biri hakkında tamamen, di eri hakkında ise kısmen redde karar verilmi olan bir dosyada temyiz üzerine bu yönden bir bozma yapılmadan gerekçeli karara itibar olunarak i in esası yönünden temyiz incelemesi yapılarak sonuca gidilmi tir.

Onuncu Hukuk Dairesi'nin 23.11.1987 gün ve 6250/6369 sayılı kararında kısa kararla gerekçeli karar arasında açık çeli ki bulunması bozma sebebi sayılarak mahkemece kısa karara uygun gerekçeli karar yazılmak üzere hüküm bozulmu tur.

Onuncu Hukuk Dairesi'nin 3.10.1989 gün ve 6327/5279 sayılı kararında, mahkemece yapılacak i leme de inilmeksizin "kısa kararla gerekçeli karar arasında çeli ki bulunması usule ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir" denilmekle yetinilmi tir.

Onbirinci Hukuk Dairesi'nin 27.1.1992 gün ve 5193/334 sayılı kararında, HUMK.na göre uygun olarak yazılması gerekir. Mahkemece, kısa kararda dayalılarda A aleyhine karar verildi i halde, gerekçeli kararda di er davalı aleyhine karar verildi i ve A hakkında ise yetkisizlik kararı verildi i anla ılmaktadır. Kısa kararla gerekçeli kararın farklı olması önemli bir usul yanlı lı ıdır. Bu itibarla mahkemece gerekçeli kararın kısa karara uygun olarak yazılması gerekirken bu yönün gözden kaçırılması do ru görülmemi ve hükmün sadece bu yönden bozulması gerekmi tir" denilmi tir.

Onikinci Hukuk Dairesi 18.9.1989 gün ve 1327/1760 sayılı kararda, "Gerekçeli kararın kısa karara uyması zorunludur" gerekçesiyle bozma yapılmı tir.

Onikinci Hukuk Dairesi'nin 16.10.1991 gün ve 9963/10620 sayılı kararında, "Gerekçeli kararla kısa karar arasında çeli ki vardır. Asıl olan kısa karardır. Gerekçeli kararla kısa karar arasında çeli ki vardır. Asıl olan kısa karardır. Gerekçeli karar kısa karara uygun olmak gerekir. Kısa karara uygun gerekçeli karar yazılmak üzere merci kararı bozulmalıdır" görü ü benimsenmi tir.



T.C.  
YARGITAY  
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 1991/7  
Karar No: 1992/4  
Karar Tarihi: 10.04.1992

Onüçüncü Hukuk Dairesi'nin 3.4.1975 gün ve 3110/2150 sayılı kararında, "Anayasa'nın koyduğu yargılamanın aleniyet kuralı ve HUMK.nun 382. maddesi gereği olarak kararların alenen tefhim edilmesi gerekir. Kısa kararla gerekçeli kararda belirtilen kararın başka nitelikte olması aleniyet kuralına aykırıdır. Çünkü bu da mahkemelere olan güveni sarsar. Davanın tamamen reddine karar verildikten sonra bundan dönülerek davanın kabulüne aksettiren bir ilam düzenlenemez. İlamın tefhim edilen karara uygun olarak Düzenlenmesi zorunludur. Bu yönü kamu düzeni ile ilgili olduğundan mahkemenin davanın reddine karar verildikten sonra bundan dönüp davanın kabulü şeklinde ilam düzenlemesi açıklanan ilkelere aykırı olup bozma nedenidir" görüşüne yer verilmiştir.

Onbeşinci Hukuk Dairesi'nin 4.10.1990 gün ve 660/3842 sayılı kararında, kısa kararla gerekçeli karar arasında çelişki olduğundan "...geçerli bulunan kısa karar doğrultusunda hüküm kurulmak üzere karar bozulmalıdır" denilmiştir.

Onsekizinci Hukuk Dairesi'nin 11.2.1992 gün ve 139/408 sayılı kararında, "Yargıtay'ın yerleşim uygulamalarına göre tefhim edilen karar esas olup gerekçeli karar tefhim edilen bu kısa karara aykırı olamaz. Bu husus kamu düzeni ile yakından ilgili olup mahkeme kararlarında duyulan güvenin gereğidir. Bu durumda mahkemece yapılacak iş, yeniden duruma açarak kısa karara uygun gerekçeli kararı yazıp taraflara tebliğinden ibarettir" denilerek karar bozulmuştur.

Birinci Hukuk Dairesi'nin 24.2.1964 gün, 952/1008 sayılı, 8.Hukuk Dairesi'nin 20.2.1989 gün ve 1425/1666 sayılı ve 20.2.1975 gün, 4228/1057 sayılı; 13. Hukuk Dairesi'nin 13.9.1973 gün, 135/138 sayılı kararlarında ise kısa karar - gerekçeli karar çelişkinine ilişkin bozma yanında diğer yönlerden de bozma yapılmıştır.

Birinci Başkanlık Kurulu'nun 17.10.1991 gün ve 51 sayılı kararında içtihadı birleştirme konusunu hakkında herhangi bir açıklamada bulunulmamış; sadece kararlar arasında aykırılık olduğuna değinilmekle yetinilmiştir. Burada usul yönünden öncelikle bu hususun açıklanmasında yarar görülür; Kural olarak içtihadı birleştirme kurulları ve Birinci Başkanlık Kurulu kendilerine yetkililerce başvurmadan re'sen içtihadı birleştirme kurumunu harekete geçiremezler. Yasada öngörülenlerce bu konuda başvuru gerekir. Ancak, kararların kapsamında kalmak kaydıyla aralarında aykırılık bulunan hukuki konuları belirleme ve özetleme yetkisini içtihadı birleştirme kurulu haiz olup bu konuda raporörünün özetilmesi dahi kurulu başlanamaz.

O halde, yukarıda özetlenen kararlar arasında aykırılık doğuran noktalar öncelikle berilmelidir.

Aykırılık, evvela kısa kararla gerekçeli kararın çelişkin olmasının bir bozma sebebi olacaktır. Kararlardan bir kısmında bu aykırılığın bozma sebebi olacaktır. Bu yöndeki uyumsuzluk çok uzun yıllar boyu devam etmiş ve etmektedir. Herhangi bir nedenle kısa kararda benimsenen sonucu, gerekçeli kararı yazarken vicdanına ve hukuki görüşüne uygun bulmayan hakim gerekçeli



T.C.  
YARGITAY  
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 1991/7  
Karar No: 1992/4  
Karar Tarihi: 10.04.1992

kararlarda, az önce açıklanan aykırılık durumu ile sıkı sıkıya bağlı bir uyuşmazlık sebebi daha meydana çıkmaktadır. Bozma görüşünü benimseyen Yargıtay kararları kısa kararı esas almakta ve bozmadan sonra yapılacak işlemde bozma kararında açıkça yer vermekte ve "mahkemece yapılacak iş kısa karara uygun gerekçeli karar yazarak taraflara tebliğ etmekten ibarettir" demektir. Diğer bazı kararlarda ise mahkemece yapılacak işlem hakkında herhangi bir açıklamaya yer verilmediği görülmektedir. Çelişiklikli bozma sebebi saymayan kararlarda ise (gerekçeli karar) esas alınarak işin esasını incelenmektedir. Diğer bazı kararlarda ise çelişiklikli bozma sebebi sayılmakla beraber işin esasını da incelenerek bu yönden de bir karar tesis edilmektedir. Bu iki sorunun uygulamada birbiri ile sıkı sıkıya bağlı olması, içtihadı birleştirme konusu belirlenirken her ikisinin birlikte ele alınması zorunluluğuna doğurmaktadır. Öyleki uygulamada ve örnekte sorun özetlenirken kısa kararlar gerekçeli kararın çelişiklikli olması bozma sebebi sayılır mı, sayılmaz mı sorunu; kısa karar mı, gerekçeli karar mı esastır sorunu ile adeta özdeşleştirilmektedir. Bu itibarla konuyu iki yönü ile birlikte ele alma zorunluluğunun kabulü gerekli görülmüştür. Aksi halde ihtilaf sürüp gidecek tatbiki hiçbir yarar sağlanmayacaktır. Böylece çelişiklikli bozma nedeni sayıldıktan sonra, bozmadan önceki kısa kararın eaksi doğrultuda bir kısa karar oluşturulup oluşturulamayacağına ilişkin da içtihadı birleştirmenin kapsamında değerlendirilmesi benimsenmiştir. Kaldık içtihadı birleştirme ilke kararlarına göre içtihadı Birleştirme Kurulları içtihadı birleştirmeye esas tutulan kararlarda beliren görüşler dışında, raportör üyece dokunulmayan 3. bir çözüm yolunu da her zaman benimseme yetkisini haizdir.

İşin esasına gelince: T.C. Anayasası yargılamanın aleniyeti ilkesini benimsemiştir. Bu anlamda yargılama açık olacak, yargılamanın sonunda mahkemece verilen karar da açıkça belirtilecektir. Sonradan yazılan gerekçeli kararın da bu kısa karara uygun olması gerekir. Aksi halde yargılamanın aleniyeti ilkesi zedelenmiş ve mahkeme kararlarına güven sarsılmış olacaktır. Bu hukuki esasın doğurduğu sonucu gerekçeli karar kısa karara uygun değilse kararın bozulması icabedecektir. Bu görüşün üzerinde oybirliğiyle hasıl olmuştur.

Karar bozulduktan sonra acaba hakim evvelce verdiği iş kısa karara uygun gerekçeli karar yazma zorunda mıdır; yoksa önceki kısa kararını değiştirebilir mi? Yukarıda bozma sebebi esasını benimsenirken gerekçeli kararın kısa karara uygun olması zorunluluğu, yargılamanın aleniyeti ve mahkeme kararlarına güven ilkesinin doğurduğu bir sonucu olarak kabul edilmiştir. Bozma kararından sonra hakim taraflara tebliğ ile yeniden oturum açacaktır. Başka bir anlatımla hakimin, işin tamamlanıp tamamlanmadığından sonra davayı yeniden ele almaması engeli Yargıtay bozma kararı ile kalkmış olacaktır. Hakimi önceki kısa kararlarla bağlı tutmak onu vicdani kanaatıyla başka bir karar vermeye zorlama sonucu doğuracaktır. Hakimin vicdani kanaatine göre karar vermesi de Anayasal bir esastır. O halde hakim bozmadan sonra vicdani kanaatine uygun olmayan önceki kısa kararını değiştirebilmelidir; ancak bu kısa karara uygun gerekçeli karar yazma zorunluluğunun da kabulü gerekir. Başka bir anlatımla hakim çelişiklikli içtihadı ortadan kaldırırken önceki kısa kararlarla bağlı olmalıdır.

Kararı görüşte olanlar, kısa kararın değiştirilebilirliğiyle sonuçlandırılmaması için içtihadı birleştirme kapsamına girmediğini; çoğunluğun görüşünün benimsenmesi ile hakimlere güvenin zedeleneceğini; kısa kararlar taraflar yararına doğrudan usuli kazanılmış hak ilkesinin



T.C.  
YARGITAY  
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 1991/7  
Karar No: 1992/4  
Karar Tarihi: 10.04.1992

bozulacağını ileri sürmüşlerdir. Çıktı birleştirmenin konusuna ilişkin hususu yukarıda yapılan usul yönünden açıklamalar nedeniyle çoğunluk katılmamıştır. Diğer hususlara ise çoğunluk gereğçelerle katılmamıştır: Hakim vicdani kanaatine göre karar vermesi ona güveni daha fazla artıracaktır. Esasen hakime güvensizlik düşüncesi esas alınarak içtihat oluşturulamaz. Çoğunluk zaman, böyle bir çözüm yolunun benimsenmesi mahkemeleri adeta abesleştirilerek zorlama sonucu doğuracak ve dosyaların yararsız yere Yargıtay'la yerel mahkeme arasında gidip gelmesine yol açacak bu da büyük ölçüde uyuşmazlıkların çabuk ve ucuz çözümlenmesi ilkesini bozacaktır. Bunu örneklerle kolaylıkla ortaya koymak mümkündür. Örneğin bir davanın kısa kararda ilişkin esasına girilerek davanın kabul edilmesi; gerekçeli kararda ise görev yönünden reddi halinde karar çoğunluk ve azınlık görüşlerine göre çelişkilik nedeniyle bozulacak, azınlık görüşüne göre bozmadan sonra hakim kısa karara uygun olarak davanın esas yönünden kabulüne karar verecek ancak Yargıtay'ın görevden ikinci bozmasından sonra davayı görev yönünden reddedebilecektir. Çoğunluk görüşüne göre ise Yargıtay'ın çelişkilik nedeniyle ilk bozmasından sonra önceki kısa kararla bağılı olmaksızın hakim çelişkilikli kararını gidererek davayı görev yönünden reddedebilecektir.

Diğer bir örnek, hak düşürücü süreden reddi gereken bir davayı hakim esas yönünden kısa kararda kabul edip, gerekçeli kararda hak düşürücü süreden reddetmişse, çelişkilik nedeniyle Yargıtay bozmasından sonra azınlık görüşüne göre önce davayı kısa karara uygun olarak gerekçeli kararda esas yönünden kabul edecek, ancak Yargıtay'ın ikinci bozmasından sonra hak düşürücü süreden reddedebilecektir; çoğunluk görüşüne göre ise çelişkilik nedeniyle ilk bozmadan sonra hakim çelişkilikli kararını gidererek ikinci bozmayı beklemeden davayı hak düşürücü süreden reddedebilecektir. Örnekleri çoğaltmak mümkündür. Çıktı da yargılama esasları bakımından bu tekilcilik savunmaya olanak bulunmamıştır. Hakim yanlılığını gördüğünden temel usul kurallarını ihlal etmeden dönmesi bir bir fazilettir. Ona saygıyı da bu davranış artırır.

Usuli kazanılmı hak kuralının ihlal edildiği görüşüne gelince;

Usul kuralları gereği husus özellikle belirtilmelidir ki hakim, yargılamayı bitirerek kısa kararını vermesiyle işten elini çekmiş olur ve karar Yargıtay'ca bozulmadıkça hakim davayı yeniden ele alarak göremez. Ne varki bizatihi bu kısa karar, hiçbir taraf yararına usuli kazanılmı hak doğurmaz. Eğer karar görüşte olanların ileri sürdükleri gibi usuli kazanılmı hak doğurduysa bu karara Yargıtay dahi dokunamazdı. Zira, usuli kazanılmı hak yerel mahkemeleri bağladığı gibi Yargıtay'ı da bağlar. Kararlara karşı usuli kazanılmı hak ancak tarafların temyiz yoluna başvurmaları ile doğabilir. Bu durum ise ancak Yargıtay ve yerel mahkemelerce olayların özelliklerine göre değerlendirilebilecek bir husus olup genel bir kurala bağlanamaz. Bütün bu sebeplerle kısa kararla gerekçeli kararın çelişkilik olmasının mutlak bir bozma sebebi olacaktır ve bozmadan sonra hakim önceki kısa kararla bağılı olmaksızın çelişkilikli kararını kaldırmak kaydıyla vicdani kanaatine göre karar verebileceği yolunda içtihatların birleştirilmesi uygun bulunmuştur.

Sonuç: 1 - Kısa kararla gerekçeli kararın çelişkilik bulunmasının bozma nedeni olacaktır; 2 - Bozmadan sonra yerel mahkemenin önceki kısa kararla bağılı olmaksızın çelişkilikli kararını kaldırmak kaydıyla vicdani kanaatine göre karar verebileceğine





T.C.  
YARGITAY  
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 1991/7  
Karar No: 1992/4  
Karar Tarihi: 10.04.1992

çtihadı Birle tirme Büyük Genel Kurulu'nca 10.4.1992 gününde yapılan ilk toplantıda Esas: 1991/7, Karar: 1992/4 sayı ile 1. bentte oybirli i, 2. bentte üçte ikiyi geçen ço unlukla karar verildi.

## KAR I OY

### 1 - USUL VE YÖNTEM BAKIMINDAN

çtihatların Birle tirilmesi konusu, sayın raportör üyenin raporunda belirtilmi oldu u üzere, "tefhim edilen kısa karar ile daha sonra kaleme alınıp tebli edilen gerekçeli karar arasında farklılık bulunması ve kararın temyiz edilmesi halinde sırf bu aykırılı ın, temyiz incelemesinde esasa girilmeden, bozma sebebi yapıлып yapılmayaca ı"dır.

Bu konudaki görü ler iki ana noktada toplanmakta olup bir görü e göre, açık duru ma sonunda tefhim edilen karara uygun gerekçeli karar yazılması, mahkeme kararına duyulması gereken genel saygı ve güven gere i, kamu düzeni ile ilgili oldu u, kararın (gerekçeli kararın) sırf bu nedenle ve tefhim edilen karara uygun gerekçeli karar yazılıp yeniden taraflara tebli edilmek üzere bozulmalıdır. kinci görü ise, bu aykırılık halinde dahi temyiz incelemesinin esastan yapılabilece i ve gerekçeli kararın sırf bu uyumsuzluk nedeniyle bozulamayaca ı, eklindedir.

çtihat aykırılıkları bu noktalarda toplanmı , sayın raportörün raporu bu konuyu ve buna ili kin görü leri dikkate alarak düzenlemi , genel kuruldaki görü meler bu hususlar üzerinde cereyan ederek tamamlanmı , yukarda sözü edilen birinci görü do rultusunda genel kurulda oy birli ine varan bir kanaat belirlenmi iken sayın birinci ba kan "bu do rultuda (gerekçeli kararın tefhim edilen kısa kararı uygun yazılması için) Yargıtay'ca yapılan bir bozma üzerine mahkemenin bozulan gerekçeli karara uygun bir kısa karar; ya da kısa karara uygun bir gerekçeli karar yazmakta serbest olup olmadı ı" konusunu oylamaya koymu tur. Görülüyorki oylamaya konulan husus tevhide çtihadın konusunun tamamen dı ındadır.

Bu tutum ve müzakereler ile oylamanın böyle bir mecraya sokulması Yargıtay Kanununun 45. maddesi ile Yargıtay Ba kanlar Kurulunun 19.6.1975 günlü " çtihatların Birle tirilmesi ilke Kararı"na aykırıdır. Çünkü oylama konusu yapılan husus, Birinci Ba kanlık Kurulu'nda incelenmemi , bu hususta raportör tarafından bir rapor düzenlenmemi ve bu konuda ilke kararında oldu u üzere usulüne uygun bir müzakere zemini olu turulmamı tır. Yargıtay Kanununun 45. maddesinin son fıkrasına göre çtihadı Birle tirme Kurulunun, çtihadı Birle tirmeye konu genel kurulun veya dairelerin kararlarındaki gerekçe ve görü lere ba lı olmaksızın sorunu ba ka bir görü le ba layabilir ise de, çtihatları Birle tirme konusu edilen konudan ba ka bir konuyu karara ba layamaz. çtihatları Birle tirme konusu, tefhim edilen kısa karar aykırı olan bir gerekçeli kararın esasa giri lmeden önce sırf bu nedenle bozulup bozulmayaca ı konusunda iken, böyle bir bozma kararı üzerine, bozmaya uyan mahkemenin dilerse gerekçeli karara uygun kısa karar; dilerse kısa karar uygun gerekçeli karar verip veremeyece ine ili kin bir oylama yapılamaz. Bu konularda bir içtihad aykırılı ı dahi ortaya konulmamı iken " çtihatların Birle tirilmesi" görüntüsü altında bu nitelikte bir kural vaaz etmek yanlı tır, yasalarımıza aykırıdır. Bu suretle verilmi bir genel kurul kararın Yargıtay Kanununun 45. maddesinin 5. fıkrasındaki



T.C.  
YARGITAY  
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 1991/7  
Karar No: 1992/4  
Karar Tarihi: 10.04.1992

ba layıcı niteli i her zaman tartı ma konusu edilebilecek ve uygulamada tereddütlere yol açacaktır.

## 2 - ESAS YÖNÜNDEN

Tefhim edilen kısa karar aaykırılık nedeniyle Yargıtay'ca verilen bozma ilamı, gerekçeli karara yönelik, onu bozan, bir karar oldu u açıktır. Bozma nedeni ve gerekçesi ise, tefhim edilen kısa karara aykırı olmasıdır. Bozmanın dayana ı ba ka her eyin (temyiz sebepleri dahil) dı nda ve üstünde tefhim kısa karar ve bunun içerdi i olgular ve yargısal saptamalarıdır. Gerekçeli karar, bunlara aykırı oldu u için bozulmu tur. çtihatları Birle tirme Büyük Genel Kurulu'nun sayın birinci ba kan tarafından ifade edildi i üzere oy birli i ile kabul etti i husus budur. Bu konuda Hukuk Genel Kurulu'nun bir kararına (tevhid-i içtihat müzakerelerinde dikkate alınmamı tır) dayanılarak Yargıtay bozmasının her iki kararı da (gerekçeli karar ve kısa karar) kapsadı ı ileri sürülerek belli bir sonuca varılmak istenmi ise de, bu konuda da tartı ma açılmamı , raportör üyenin raporunda dahi bu konulara de inilmemi tir. O halde bozma, tefhim edilen kısa karara uygun gerekçeli karar yazılması konusunda olup, her iki karar arasındaki çeli kinin giderilmesini içermemektedir. Büyük genel kurulca oybirli i ile kabul edildi i bildirilen çtihatların Birle tirilmesi kararı budur. Buna ra men, mahkemenin diledi i takdirde de i ik bir kısa karar verip taraflara tefhim edebilece ini (gerekçeli karara uygun hale getirmek için) ve bu suretle Yargıtay bozmasının dayana ı hukuki sebebi bertaraf edebilece ini kabul eden bir görü ü, ne usul hukukumuzdaki temyiz incelemesi ve bozmasının esasları ne de usuli kazanılmı hak ilkesi ile ba da tırmak mümkündür.

çtihatların Birle tirilmesi müzakerelerin sonunda kabul gören görü , tefhim edilen karara aykırı gerekçeli kararın, temyiz incelemesinin esasına girilmeksizin sırf bu aykırılık nedeniyle bozulması gerekti ine ili kindir. Müzakereler sırasında ve sonunda sayın birinci ba kanın müdahalesine kadar Yargıtay bozmasının her iki kararında ortadan kaldırdı ına dair bir görü ileri sürülmemi ve tartı lamı tır. Büyük genel kurulca kabul edilen bu görü ün dayanakları, kamu düzeni ve bununla iniltili olarak usulen kazanılmı hak ilkesinin korunmasıdır.

Gerçekten Yargıtay'ın birçok kararında ısrarla vurgulanmı oldu u, üzere, yazılıp tebli edilen kararın daha önce duru ma tefhim edilmi bulunan karara uygun olmaması, HUMK. 382. maddesinde ifadesini bulan, alenen tefhim ilkesine aykırı oldu u gibi bu ilkenin uygulanmasından kaynaklanan mahkemelere duyulması gereken güveni de sarsıcı sonuç do urur. Böyle bir mahkeme kararı Yargıtay'ca bu nedenle bozulur. Bozma nedeni bu olunca, de i tirilmesi gereken kararın tefhim edilen karar de il, buna aykırı olarak yazılan gerekçeli karar olması gerekti i sonucuna varılmalıdır. Çünkü, Yargıtay bir dava sonucunda iki çeli ik karar verilmı oldu u için bozma yapmadı ı; biri (gerekçeli karar) di erine (tefhim edilen kısa karar) aykırı oldu u için bozma yaptı. Bozmanın gere i hukuken ve mantıken, kısa karar uygun karar yazmakla yerine getirilir. Mahkemeye, kısa kararı, gerekçeli karara uygun hale getirme seçene inin tanınması, bozmanın mantı ıyla ba da maz ve bozmanın dayana ı olan alenen tefhim ve kamu düzeni esaslarına ters dü er. Yargıtay bozmasının geneldeki dayana ı, HUMK.nun 382. maddesinde yer alan "alenen tefhim" ilkesinin gere idir.





T.C.  
YARGITAY  
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 1991/7  
Karar No: 1992/4  
Karar Tarihi: 10.04.1992

Bu ilkeye muhalefet, HUMK.nun 428. maddesinin son fıkrasında belirtilmi oldu u üzere mahkemenin yargılama usulü yasası ile kendisine verilen görevde hata etmi olması ve bu hatanın sonuçta verilen hükmü de i tirir nitelikte bulunması ile gerçekle mi tir. O halde bu bozma, esas itibariyle HUMK.nun 430. maddesinde sözü edilen kuralın uygulanmasını gerektirir. Bu durumda tefhim edilen kısa karara aykırı olan gerekçeli karar, bozma nedeniyle geçersizdir. Geçersizlik, kısa kararın açık duru mada tefhiminden sonraki i lemlere yönelik olup bundan önceki i lemleri ve dolayısı ile tefhim edilen kararı kapsamaz. Yasa gere i geçersiz olan gerekçeli karara, kısa karar de i tirilip ona uygun hale getirilmekle hayatiyet verilmesi "bozma" kavramı, sonuçları ve gerekleri ile ba da maz.

Di er taraftan, tefhim edilen kısa karara uygun olmadı ı için bozulan gerekçeli karara, bozmaya ra men geçerlilik olana ı verilmesi, usulen kazanılmı hak ilkesine de aykırıdır. Bu a amada, bir hususu tekrar etmekte yarar vardır. Bozulan karar gerekçeli karardır. Bozma nedeni, tefhim edilen kısa karara aykırı olu udur. O halde kısa karar geçerli ini korumaktadır. Bozma kararı onu amil de ildir. Aksine, bozmanın dayanı ıdır. O halde gerekçeli kararı temyiz etmekle bozulmasını sa layan tarafın, kısa kararla öngörülen veya hüküm altına alınan hususlarda bozmayla kazandı ı bazı hakları vardır. Bozma ilamına uyulmakla bu haklar teyid edilmi tir ve bu suretle usulen kazanılmı oldu u hakların korunması lazımdır. Davası kısa kararda kabul edildi i halde gerekçeli kararda reddedilen davacı, gerekçeli kararı bozdukmakla (bozma nedeni, kısa karara aykırı olması) lehine verilen kararın gerekçeye ba lanmasını ve bu suretle yazılacak ve taraflara tebli edilecek kararın geçerli olmasını sa lamı olacaktır. Bu sonucu Yargıtay bozma ilamıyla sa lamı tır. Bu a amada bozma üzerine ve bozmaya uyuldu u halde mahkemeye bozulan gerekçeli karara (örne imizde red kararı) uygun bir kısa karar tefhim etme olana ı ve seçene i verilmesi, onun bozma ile elde etti i kazanılmı haklarını bertaraf edecektir.

Görölüyorki, bir taraftan tefhim edilen kısa karara uymayan gerekçeli kararın yazılamayaca ını, bunun bozma nedeni olaca ını kabul ederken, di er taraftan köyle bir bozma kararı üzerine, bozmaya uyan mahkemenin dilerse bozulan gerekçeli kararın uygun bir kısa karar yazmakta serbest olaca ını içtihad etmek, genel mantık kurallarına ve "bozma" kavramına ters dü tü ü gibi usul hukuku kuralları ile de ba da maz. Bütün bu nedenlerle, çtihadların Birle tirilmesi konusunun bu konudaki Yargıtay Kanununun 45. maddesine uygun olarak Birinci Ba kanlık Kurulu'nca alınan kararlar kapsamında "tefhim edilen kararlar tebli edilen gerekçeli karar arasında farklılık bulunması halinde sırf bu aykırılı ın, temyiz incelemesinde esasa girilmeden bozma sebebi yapılip yapılmayaca ı" ile sınırlı tutulup içtihadların "esasa girilmeden bozulmalıdır" yolunda birle tirilmesine karar verilmesi ile yetinilmesi gerekti i görü üyle ve yukarıdaki nedenlerle ço unluk kararına kar ıyım.